

Když slova zraňují aneb vliv dezinformací na společnost a demokracii

Frederik Hurrle

Leden 2025

12. 2. 2022, po počátku ruské invaze na Ukrajinu, doporučily ihned české bezpečnostní složky a vláda zablokovat nejznámější české dezinformační weby, k čemuž CZ.NIC, sdružení spravující českou internetovou doménu CZ, obratem přistoupilo.[1] Jako důvod bylo udáváno zabránit šíření nepravdivých a manipulativních informací mezi společnostmi hned zpočátku války, jež by mohly šířením propagandy agresora destabilizovat českou společnost a ohrozit národní bezpečnost.[2]

Leč uplynuly tři měsíce, zákonný podklad stále chyběl, provozovatelé webů hrozili žalobami a provoz webů se přesměroval na zahraniční domény, jež jsou pro CZ.NIC neblokovatelné, a tak CZ.NIC domény opětovně z uvedených důvodů odblokovalo.[3][4]

Stát však má možnost blokovat dezinformační weby i přesto, že se přesunuly na zahraniční domény, jde o blokaci na úrovni operátorů. Dokonce ji první dva měsíce války využíval, byť z právního hlediska velmi problematicky – krok neměl prakticky žádnou oporu v zákoně a stejně tak nebylo jasné, jak probíhal výběr webů, jež by měly být blokovány.[2][5] Tím se tento krok stal ještě problematičtější než v případě blokace domén u CZ.NIC, které k tomu mělo alespoň oporu ve svých vlastních pravidlech registrace domén, podle nichž je možné zablokovat mj. takovou doménu, jež by ohrožovala národní bezpečnost.[6]

Po konci blokace se spousta vládních politiků vyjadřovala, že by bylo záhodno vytvořit zákonný podklad pro možnou další blokaci; ten se sice vytvářet začal, nikdy se však ministerstvem vnitra vytvořený zákon neschválil, jelikož byl odborníky silně kritizován, že by mohl být snadno zneužit. Definice webu, jenž by mohl blokaci podléhat, totiž byla hodně vágní, a navíc by o blokaci rozhodovali úředníci z ministerstva vnitra bez soudní kontroly, takže by si každá vláda mohla s trochou snahy sama určit, koho bude blokovat.[7][8]

V jiných zemích je situace odlišná. Na Slovensku byl podobný zákon schválen hned po vypuknutí agrese, byl však ještě kritizovanější, neboť jeho formulace byla ještě vágnější.[8] Platil však jen do konce září 2022.[9] Oproti tomu v Litvě je zákon propracovanější – o blokaci sice rozhodnou úředníci, do dvou dnů ji však musí buďto zamítnout, nebo potvrdit soud, též formulace je určitější a vychází z běžného ústavního vymezení svobody projevu: umožňuje vypnout weby vyzývající k násilí, šířící různé druhy diskriminace či – kromě jiného –

válečnou propagandu. I tak je však zákon některými odborníky kritizován, právě za nedostatečně určitou formulaci.[10][11]

Stín Moskvy nad Evropou

Na tom, že demokracie je dobrá, se shodnou téměř všichni, dokonce i mnohé totalitní režimy s těmi demokratickými – proč by jinak v komunistickém totalitním Československu probíhaly pravidelně s velikými fanfárami „volby“? Demokracie je zkrátka jednou z nejcennějších věcí, jež máme, a jedním z nejlepších vynálezů lidstva, měli bychom si ji proto náležitě vážit. Bez demokracie stát nedělá kroky v zájmu občanů, nýbrž v zájmu vládnoucí skupiny, ve výsledku menšiny. Je tomu tak i v případě demokracie, tam však na rozdíl od jiných státních zřízení je zájmem vlády být znovu zvolena, a musí tak dělat kroky, které voliči ocení, a zároveň zemi dostat do takového stavu, že voliči budou spokojeni, takže musí oproti předvolební kampani či pozici v opozici začít jednat alespoň trochu realisticky a racionálně.

Ne všichni si však demokracie cení, zejména ne ti, jimž je na obtíž – autoritářské a totalitní režimy, jako je ten ruský, čínský, íránský či severokorejský, jež jsou tu na světě s námi. Jejich cíle jsou různorodé, nejraději by však nepochybně rozbořily naši demokracii, což je jen mezikrok k cílům, jako si zajistit nekonečné vládnutí a užít si nadosmrtní hromady peněz a neomezenou moc. A někteří si také potřebují zvýšit ego a zapsat se do dějin jako Petr Veliký, a tak Putinovo Rusko útočí na všechny kolem sebe. A NATO mu vůbec nepřichází vhod, stejně jako státy, které s Ruskem nespolupracují a jež třeba míří spíše ke členství v EU a NATO než k tomu, být navěky ruskou loutkou a časem nejlépe Ruska součástí.

Bojovat lze v současné době dvěma způsoby – fyzicky, jako se tomu děje na Ukrajině nebo u nás ve Vrběticích, nebo hybridně, zejména šířením dezinformací, snahou o manipulaci s politiky či ekonomickými sankcemi: a právě hybridní boj je u nedemokratických režimů stále oblíbenější. Výsledkem jsou rozsáhlé vlivové operace, v Česku byla značně významná ta namířená proti stavbě amerického radaru v Brdech, jež dopadla z ruského pohledu nanejdříve úspěšně – radar se nepostavil, částečně ze strachu před ruským jaderným arzenálem – byli bychom pak prý první na ráně – a částečně z odporu a strachu z USA. Radar nepostavit bylo pochopitelně zejména v zájmu Ruska, jelikož by tím ohrozilo bezpečnost prakticky celé Severoatlantické aliance – díky svému dosahu měl chránit až polovinu světa. Je však nutno dodat, že radar měl sloužit zejména k obraně proti případným útokům Íránu, ne Ruska, a hlavně se jednalo o obranný, nikoliv útočný vojenský prvek, protože by Ruská federace na něm neměla mít co kritizovat – že nás pak kdokoliv může hůře napadnout přeci není legitimní argument.[12] A co se týče strachu před útokem na radar, je samozřejmě opodstatněný, leč zároveň je třeba říci, že právě na snížení pravděpodobnosti zásahu je kvalitní protiraketová obrana zcela zásadní – jen díky ní se Izrael v současnosti dokáže s takovou úspěšností bránit ohromnému množství náraz vyslaných íránských raket. A někde protivzdušná obrana stát

musí, a to včetně Česka; kdyby každý řekl ne, protivzdušná obrana by nebyla a pak by sice možná nebyly zasaženy Brdy (dle významnosti vojenského území v nich), leč místo toho třeba Praha, Berlín, Paříž i Londýn, stejně jako je teď Rusy zasahován Kyjev a další velká ukrajinská města. A třebaže nemusíme mít rádi USA, tak radar by měl podle plánu přejít pod správu NATO a na rozdíl od Ruska nejví USA potřebu útočit na nás či nějaké jiné státy nám blízké, o smyslu NATO pak snad není potřeba diskutovat – za dobu 75 let své existence neublížilo nikomu, zato nás a zbytek aliance spolehlivě chrání proti agresorům z Ruska i odjinud ze světa. Bez NATO by pobaltské státy pravděpodobně již dávno byly pod ruskou vojenskou kontrolou, stejně jako Podněstří, Abcházie, Jižní Osetie, Krym či Donbas.

Radar v Brdech není jedinou ruskou vlivovou operací na území Česka. Kromě toho se třeba pomocí rozsáhlé vlivové sítě snažilo penězi manipulovat postoje evropských politiků ve svůj prospěch, celá síť měla centrálu v Praze.[13] To nám nesvědčí ostatně jako žádná korupce, leč tato je zvláště nebezpečná, ježto místo veřejných financí ohrožuje další směřování státu.

Toto byly dvě konkrétní kauzy, u nás asi nejzávažnější, v Česku i jinde ve světě se však odehrála spousta dalších. Je však třeba mít na paměti, že ruská propagandistická mašinerie jede na plné obrátky celou dobu, jen ne s tak ohromným dosahem. Tvoří dezinformační weby, podporuje ty tuzemské, má ohromné trollí farmy šířící proruský narativ na sociálních sítích, které příspěvky neblokují, nebo když ano, tak zablokují jen zlomek obsahu.

Rusko se zkrátka snaží vměšovat, jak jen to jde, do vnitřních záležitostí cizích států, včetně Česka. Na to však nemá, stejně jako nikdo jiný, právo. Někdo by mohl namítnout, že to stejné dělá i Evropská unie. Zaprvé je třeba říci, že vstup do Evropské unie jsme si sami zvolili a máme na její fungování stejně jako všichni ostatní členové vliv. Pokud nějaký stát přestane s politikou a fungováním EU souhlasit, může vystoupit, jako to udělalo Spojené království. Ale zejména platí – Evropská unie se na rozdíl od Ruska nevměšuje do voleb států, neplatí politiky, nenarušuje jejich územní celistvost pod falešnými záminkami a tak podobně. A přesně to Rusko dělá, snažíc se mj. obnovit bývalou velikost sovětského impéria, přestože mu na to nepřísluší žádné právo. Když se někdo chce s Ruskem spojit, ať se s ním spojí, demokracie, jež by se s ním spojit chtěla, však nepřekvapivě neexistuje. Pamatujme, jak se chovali Rusové vůči Čečencům, když se chtěli osamostatnit – bombardovali jim města a mučili a vraždili civilisty. Popravovali bez soudu.[14] Toto skutečně žádná země, kde rozhodují o výkonu moci občané, byť zprostředkovaně přes politiky, nemůže chtít.

Extremismus na křídlech dezinformací

Dezinformace však nevedou jen k několika vlivovým operacím a ovlivňování veřejného mínění ve prospěch ruských postojů. Mohou více či méně za vstup extremismu i za rostoucí množství lidí „alternativně“ vidících svět. Takoví nejenže se sami cítí frustrovaní a nepochopení, leč mohou i fungující demokratický systém ohrožovat, jako se tomu stalo při útoku Trumpových příznivců na

Kapitol po amerických volbách roku 2020. Z nezanedbatelné části šlo o členy různých neofašistických a podobných silně extremistických uskupení, zbytku stačilo uvěřit Trumpovým dezinformacím o demokracii zfalšovaných volbách.[15]

Je-li někdo zasažen dezinformacemi, přestává věřit klasickým médiím, politikům, demokratickým institucím atd. a začíná se stavět proti systému. A když máme nezanedbatelné množství takovýchto antisystémových voličů, pochopitelně začnou vznikat i antisystémové, obvykle extremistické strany. A stejně tak máme „alternativní“ média, jež však na rozdíl od těch kvalitních nezávislých, jež kritizují vše, co je dle nich špatné, jsou obvykle jen hlásnou troubou antisystémových stran a autoritářských režimů.

Antisystémová strana se pochopitelně vymezuje vůči systému, tedy západním a jim blízkým zemím neboli většině Evropy. To není vůbec špatné, v závislosti na úhlu pohledu může mít Západ mnohé nedostatky, mnohdy velice výrazné, s tím však obvykle přicházejí sympatie s Ruskem, Čínou a dalšími nedemokratickými režimy. Třeba v našem sousedním Slovensku tamější premiér Robert Fico jezdí za Putinem, aby přátelsky domlouvali odběr ruského plynu pro Slovensko, a vyhrožuje Ukrajině přerušením dodávek elektřiny, když nepustí ruský plyn přes své území, ergo nenechá nadále přes své území financovat agresivní imperialistické chování Ruska vůči sobě.[16]

A pro objasnění takovýchto i jiných rozhodnutí a tvrzení politikům nepostačí vysvětlení založená na faktech, a tak se musejí opětovně uchýlovat k dezinformacím. Třeba pro Donalda Trumpa je vysvětlit jakýkoliv svůj postoj docela obtížné, když u toho musí říci při jednom proslovu nepravdivých informací více než obyčejný člověk za rok.[17] Slovenští vrcholoví politici zase zpochybňují kulatost Země, což nemůže mít jiný důvod, než že jde o snahu legitimizovat a normalizovat dezinformace.[18]

A jsou-li již proti systému, začnou pro ně padat i určité společenské normy a stanou se domovem předsudků a nenávisti, a to může vést i k protiústavním a lidská práva porušujícím myšlenkám – předseda SPD, Tomio Okamura, naznačoval jednou v parlamentu mj. možnost deportace Romů do Indie.[19] A podporují snad takové výroky konstruktivní demokratickou diskuzi? Vůbec. Stačí, když diskuze plné předsudků a nezakládající se na faktech budou ukazovat kremelští propagandisté svému publiku. Pokud je lze vůbec nazývat diskuze. My budeme rádi za demokratickou diskuzi vycházející z faktů, nikoliv dezinformací. Těžko ji však dosáhnout, když lidé těm dezinformacím věří a extremističtí politici je šíří.

I „alternativní“ politické strany chtějí růst a jako každá strana potřebují co nejvíce voličů, nemajíce však takové zábrany jako zbytek stran, nebojí se šířit strach, v Čechách s oblibou migranty a islámem nebo LGBT+. A moc rády rovněž přizpůsobují různé instituce obrazu svému – na Slovensku teď probíhá velká kulturní „čistka“, v rámci níž byl odvolán třeba ředitel Slovenského národního divadla nebo ředitelka Slovenské národní galerie. Premiér Fico kroky vysvětluje tím, že je třeba podporovat „slovenskou národní kulturu“, nikoliv transsexualitu a jiné „zvrhlosti“.[20][21] A náměstek slovenského ministra životního prostředí Štefan Kuffa svévolně vstoupením na pódium přerušil divadelní představení a vyháněl obecnost, prý aby „ochránil“ přítomné dětské

diváky, a produkci označil za „perverzní“.[22] Jako by na to měl nějaké právo.

Leč netýká se to jen kultury. Obdobně na Slovensku nahradili Slovenský rozhlas a televizi takovou institucí, jež umožňuje přímý politický vliv na její činnost.[23] Skutečný problém pro naši bezpečnost mohou představovat lidé, již se pod vlivem dezinformací nechají cizími režimy či různými extremistickými organizacemi zmanipulovat a již se pak snaží provádět třeba žhářské útoky.

Většině politiků však tato varování zřejmě nestačí a byť před extremisty pravidelně v proslovech varují, tak vykonávat konkrétní činy se bojí. A demokracii jim stačí ochraňovat na fyzické frontě na Ukrajině, kam posílají zbraně a peníze a pro kterou zavádí sankce vůči Rusku, zatímco na tu domácí hybridní zapomínají. Přitom pro Ukrajinu je mnohem větší hrozbou Evropa kamarádící se s Ruskem, než že by nevznikl další balíček sankcí. A Ukrajina je přitom jen jedním z mnoha dalších důvodů, proč je třeba zabránit nástupu extremistických a „alternativních“ stran.

Blokovat dezinformace nezabrání v nástupu obyčejných populistů. Jde však o účinný nástroj v boji proti extremistům, jelikož ti na dezinformace spoléhají a sami je úspěšně dále šíří či vytvářejí nové. A extremisté bývají zároveň i populisty, protože i v boji proti populismu blokování dezinformací pomůže. A konečně působením dezinformací podléhá čím dál více lidí „alternativnímu“ vidění světa a samozřejmě dezinformacím samotným. A návrat zpět je jen velmi těžko dosažitelný.

Svoboda pod ochranou pravdy

Je potřeba nenechat se cizími státy nadále ovlivňovat. Obzvláště ne státy, které nás svou politikou ohrožují, nedodržují lidská práva, nefunguje v nich demokracie; ergo hlavně ne Ruskem napadajícím své sousedy jen kvůli svým imperiálním choutkám, proto, aby se nemuselo po rozpadu SSSR cítit jako zaniklá velmoc, nýbrž jako „Velké Rusko“ – sen dávných carů a teď i Vladimira Putina. Nenechat proti nám vést jejich rozsáhlé vlivové operace. Nesmíme nechat Rusko, aby ovlivňovalo svými kampaněmi naše volby, abychom nedopadli jako v Rumunsku, kde udělalo na TikToku tak rozsáhlou kampaň před prezidentskými volbami, že kvůli ní byl ústavní soud nucen výsledky voleb zrušit.[24]

Vlivem dezinformací vznikají antisystémoví voliči, kteří volí antisystémové, extremistické strany, které mají čím dál tím širší a širší dosah i mezi dezinformacemi dosud téměř nezasaženými lidmi, protože samy šíří dezinformace.

Extremistickým stranám chybějí zábrany, poškozují menšiny, ničí demokratické instituce, v první řadě veřejnoprávní média. Z médiích kritických vůči všem dělají své hlásné trouby. A svým „alternativním“ viděním světa ovlivňují i kulturu, která by přitom měla, dokud jedná v rámci zákona, zůstat, jak jen to jde, nezávislá. Aby nebyla, jako byla za komunistů.

A možná jste sami zažili, jaké je to diskutovat s někým, kdo věří jiným faktům než vy. Máte štěstí, pokud jste se nakonec nějak na faktech shodli. Můj kamarád ještě s dalšími svými kamarády jednou vyrazil debatovat do sídla českých komunistů, kde si vyslechl přednášku o tom, jak Rusové na Donbase

staví školy a region pod jejich vedením jediné vzkvátá. Že o pár desítek kilometrů vedle záměrně likvidují civilní infrastrukturu? Že pod jejich dobýváním se celá města proměňují v prach? Nakonec už toho na ně bylo moc a museli do slova utéci. Nepřál bych nikomu, aby ho takovéto situace kvůli dezinformacím potkávaly i v rodině, leč bohužel i to se stává.

Jak tomu zabránit? Blokovat dezinformace. Nebude snadné vymyslet, jak to udělat, aby zákon nešlo zneužít, leč Litva i další státy nám mohou poskytnout cenná ponaučení.

Ostatně, už teď mohou být lidé v ČR stíháni za šíření poplašné zprávy, podněcování k nenávisti vůči skupině osob, hanobení národa, rasy nebo etnické skupiny a projevování sympatií k hnutím směřujícím k potlačení práv a svobod člověka. Takže blokování informací by nebylo zdaleka prvním omezením svobody projevu, byť to tak může mnohdy vypadat.

A ve výsledku jde o opatření svobodu slova podporující – ta tu totiž nebude bez demokracie a k té je nutná demokratická diskuze, správně fungující demokratické instituce, jako jsou třeba veřejnoprávní média, a samozřejmě suverenita, již Rusko, k němuž se všichni extremisté tak rádi lísají, zatím vždy jen jiným státům narušovalo a nic nenasvědčuje tomu, že by se to mělo změnit.

Nesmíme však zapomínat, že blokování dezinformací stále je omezením svobody projevu. A není zdaleka lékem na všechno. Ne všechny dezinformace jdou zablokovat a demokracii stále škodí manipulativní zprávy, ať už na sociálních sítích či v médiích, nebo populismus. Jen dobře vzdělaný člověk dokáže všem těmto a mnoha dalším nástrahám dnešního světa čelit. Skutečný úkol leží na školách a dalších subjektech, jež se s mediální výchovou ve škole nesetkala. S odolnou, vzdělanou populací nebudeme muset řešit, zda blokovat dezinformace, jelikož to nebude potřeba. Vyzrajeme na Rusko a další, pokud tedy budou stále takoví, jací jsou dnes. Problém hybridní války a dezinformací však rozhodně jen tak ze světa nezmizí.

Odkazy

1. DSL.CZ. *CZ.NIC zveřejnilo seznam zablokovaných českých domén* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.dsl.cz/clanky/cz-nic-zverejnilo-seznam-zablokovanych-ceskych-domen>.
2. PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie-cast-i>.
3. SVOBODA, Jiří. *CZ.NIC odblokoval sedm dezinformačních webů, které zmizely po ruské invazi na Ukrajinu* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://cc.cz/cz-nic-odblokoval-sedm-dezinformacnich-webu-ktere-zmizely-po-ruske-invazi-na-ukrajinu/>.

4. ČTK. *CZ.NIC přestane ve středu blokovat dezinformační weby* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/05/cz-nic-prestane-ve-stredu-blokovat-dezinformacni-weby/>.
5. JÁNSKÝ, Hubert. *Další rána pro dezinformační weby. Blokuji je už i mobilní operátoři* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-dalsi-rana-pro-dezinformacni-weby-blokuji-je-uz-i-mobilni-operatori-40388878>.
6. CZ.NIC. *Pravidla registrace jmen domén v ccTLD .cz* [online]. 2018. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: https://www.nic.cz/files/documents/20180525_Pravidla_registrace_CZ_final.pdf.
7. PRCHAL, Lukáš. *Vnitro připravilo zákon, jak zkrotit dezinformační weby. Rozhodující pravomoc bude mít ministerstvo s tajnými službami* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: https://denikn.cz/891482/ne-vypnout-ale-jen-utlumit-vnitro-pripravilo-zakon-jak-zkrotit-dezinformacni-weby/#p_lock.
8. HODULÍK, Jakub. *Zákon o blokaci dezinfowebů má bránit demokracii, ale podle odborníků ji spíš ohrožuje* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/kontext/zakon-na-blokaci-dezinfowebu-ma-branit-demokracii-ale-podle-odborniku-ji-zatim-spis-ohrozuje>.
9. NOVÁK, Ladislav. *Slovenské dezinformační weby déle než měsíc znovu fungují, vláda je neomezuje* [online]. 2022. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovensko-dezinformacni-weby-ruska-propaganda_2208141617_gen.
10. MALIUKEVIČIUS, Nerijus. *Fortifying Democracies: Lithuania's Comprehensive Approach to Counter Disinformation and Propaganda* [online]. 2024. [cit. 2025-01-09]. Dostupné z: https://www.gssc.lt/wp-content/uploads/2024/04/v02_Maliukevicius_Fortifying-Democracies_EN_A4-2.pdf.
11. HRMI.LT. *Amendments to Lithuanian Law Threaten Freedom of Expression* [online]. 2019. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://hrmi.lt/en/amendments-to-lithuanian-law-threaten-freedom-of-expression/>.
12. FIEDLER, Jan. *Nepostavený radar v Brdech byl úspěchem proruské propagandy: Chránit nás měl před případným útokem z Íránu* [online]. 2022. [cit. 2025-01-09]. Dostupné z: <https://g.cz/nepostaveny-radar-v-brdech-byl-uspechem-proruske-propagandy-chranit-nas-mel-pred-pripadnym-utokem-z-iranu/>.
13. BIS. *BIS odhalila ruskou vlivovou síť. Akteři skončili na sankčním seznamu* [online]. 2024. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/aktuality/bis-odhalila-ruskou-vlivovou-sit-akteri-skoncili-na-sankcnim-seznamu-ff8aacba.html>.

14. HRW. *War Crimes In Chechnya and the Response of the West* [online]. 2000. [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2000/02/29/war-crimes-chechnya-and-response-west>.
15. START. *New data map illustrates connections between January 6th defendants and extremist groups* [online]. 2023. [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/news/new-data-map-illustrates-connections-between-january-6th-defendants-and-extremist-groups>.
16. SKŘIVÁNKOVÁ, Pavla. *Týden na Ukrajině: Spory Zelenského a Fica o dodávkách plynu a elektřiny se vyostřují* [online]. 2024. [cit. 2024-12-29]. Dostupné z: <https://forbes.cz/tyden-na-ukrajine-spory-zelenskeho-a-fica-o-dodavkach-plynu-a-elektriny-se-vyostruji/>.
17. WIKIPEDIA. *False or misleading statements by Donald Trump* [online]. 2024. [cit. 2024-12-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/False_or_misleading_statements_by_Donald_Trump.
18. VAŇOUS, Petr. *Je dokázáno, že je Země kulatá? Slovenské ministerstvo kultury způsobilo poprask* [online]. 2024. [cit. 2025-01-05]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/vesmir/zeme-placata-kulata-slovenske-ministerstvo-kultury-rozruch.html>.
19. ROMEA.CZ. *Česká pozice: Okamura puštěný ze řetězu chce Romy vystěhovat do Indie* [online]. 2013. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://romea.cz/cz/domaci/ceska-pozice-okamura-pusteny-ze-retezu-chce-romy-vystehovat-do-indie>.
20. ČT24. *Šimkovičová po řediteli národního divadla odvolala i šéfkou galerie* [online]. 2024. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/simkovicova-po-rediteli-narodniho-divadla-odvolala-i-sefku-galerie-351867>.
21. TOMEČKOVÁ, Nicol. *R. Fico podporil M. Šimkovičová: Robí slovenskú národnú kultúru, nie kultúru transsexuálov a zvrhlosti* [online]. 2024. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://spravy.stvr.sk/2024/04/fico-podporil-simkovicovu-robi-slovensku-narodnu-kulturu-nie-kulturu-transsexualov-a-zvrhlosti/>.
22. PROK, Jakub; GAVLÁK, Matúš. *Štefan Kuffa prerušil predstavenie Národného divadla. Vyháňal divákov, herci ho údajne napadli tyčami* [online]. 2024. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://www.noviny.sk/slovensko/958293-stefan-kuffa-prerusil-predstavenie-narodneho-divadla-vyhanal-divakov-herci-ho-udajne-napadli-tycami>.
23. GRIM, Jakub. *Slovenská verejnoprávní RTVS zanikne. Změny z pera ministerstva televizi a rozhlas podřídí vládě* [online]. 2024. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovenska-verejnopravni-rtvs-zanikne-zmeny-z-pera-ministerstva-televizi-a-2403121454_jgr.

24. ŠLERKA, Josef. *Tajné služby popsaly, jak kampaň na TikToku rumunskému kandidátovi krajní pravice (skoro) vyhrála prezidentské volby* [online]. 2024. [cit. 2024-12-15]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1600747/tajne-sluzby-popsaly-jak-kampan-na-tiktoku-rumunskemu-kandidatovi-krajni-pravice-skoro-vyhrala-prezidentske-volby/>.